

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze diplomová práce

**Vybrané aspekty integračních procesů v rámci
Evropské Unie**

Autor: **Bc. Jan Sichrovský**
Vedoucí: **doc. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.**

© **2015** ČZU v Praze

SOUHRN

Evropská integrace se stala aktuálním fenoménem dnešních dob, který má zásadní ekonomické dopady na všední život každého z nás. Z těchto důvodů je důležitá identifikace a poznání rozsahu těchto důsledků.

Mezi hlavní cíle práce patří vyhodnocení ekonomických efektů na přistupující státy EU a jejich segmentace podle dynamiky vývoje. Byla provedena analýza ekonomických makroukazatelů, segmentační analýza a analýza vlivu dotací na makroekonomické ukazatele.

Z výsledků vyplynulo, že vývoj ekonomik během integračního procesu není lineární a po vstupu dochází k pozitivnímu šoku, v jehož důsledku vykazují všechny ekonomické makroukazatele výrazně zlepšenou výkonost. Intenzita a trvání šoku se liší na struktuře dané ekonomiky a na rozsahu integrace. Zároveň se potvrdilo, že členské státy reagují odlišně i na příliv unijních finančních prostředků.

Klíčová slova

Evropská unie

Členský stát

Integrační procesy

Dopady

Ekonomika

Rozdíly

Vývoj

Trend

1. ÚVOD

Evropská integrace se stala aktuálním fenoménem dnešních dob a i přes hlasy mnohých kritiků lze tvrdit, že se jedná o celosvětový unikát, který navzájem přibližuje mnohé rozdílné státy a národy – spojuje lidi s rozdílným kulturním a politickým zázemím, dějinami i mentalitou. Toto přibližování spolu zároveň přináší nespočet zásadních ekonomických dopadů, které mají vliv nejen na ekonomické veličiny, ale i na obyvatele daného státu.

Spolu se vstupem do integrovaného celku se otevírají hranice, dochází k liberalizaci obchodu a harmonizaci norem. V pokročilých etapách se lze setkat s volným pohybem výrobních faktorů, či společnou měnou. Každý další krok v integraci znamená změnu, které se musí daná země přizpůsobit.

Je důležité pochopit rozsah těchto vlivů a jejich vývoj, aby se lépe dala identifikovat jejich vlastní podstata. Vývoj makroekonomických veličin se tak stává důsledkem řady probíhajících vnitřních procesů integrace. Dochází k vyšší efektivitě vynaložených zdrojů, zvýšení investic nebo vyšší krátkodobé zaměstnanosti.

Na pozadí souběžně dochází k mnoha finančním tokům mezi členskými státy a rozpočtem EU, které tyto procesy podporují. Dotace jsou účelové a jejich investiční charakter zaručuje další rozvoj sociálního a podnikatelského prostředí, mající těsnou souvislost s obecně chápaným ekonomickým rámcem.

Pouze pokud pochopíme zmíněné procesy, můžeme lépe porozumět, kam vlastně směřujeme a jakou budoucnost máme před sebou. A před touto otázkou nestojí jen Evropská unie, ale i tato práce.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1 Cíl práce

Diplomová práce analyzuje dopady vstupu do Evropské unie (dále EU) na ekonomiky vybraných zemí, které se postupně zapojovaly do tohoto ambiciózního projektu v letech 1973 až po současnost. Práce v tomto ohledu identifikuje konkrétní dopady, ke kterým došlo v období přípravy na vstup a následně pak v období po vstupu do ES/EU ve vztahu k vybraným makroekonomickým ukazatelům. Práce se v tomto ohledu zaměřuje na vymezení a následnou diskusi změn spojených s vývojem zejména hrubého domácího produktu, zahraničního obchodu (importu, exportu), nezaměstnanosti a inflace. Jako hlavní výstup plynoucí ze zpracované práce lze považovat zjištění týkající se vývoje ekonomiky jednotlivých vybraných zemích v jednotlivých vybraných časových úsecích spjatých s jejich vstupem, respektive členstvím v EU. Práce dále vymezuje zejména společné rysy týkající se vývoje ekonomiky jednotlivých členských zemí EU.

2.2 Metodika práce

Analýza makroekonomických ukazatelů při vstupu do EU a eurozóny

Cíl analýzy

Vyhodnocení dopadů na makroekonomické ukazatele členských států s důrazem na okamžik vstupu do integrační struktury.

Segmentační analýza

Cíl analýzy

Segmentace zemí na základě vzájemného porovnání vývoje tempa růstu celkového HDP a vývoje tempa růstu HDP na obyvatele členských zemí vůči průměru Evropské unie.

Segmentační analýza zemí podle jejich procentního podílu HDP a dotací na celkovém objemu všech zemí

Cíl analýzy

Rozdělení zemí podle podílu jejich HDP a podílu přijatých dotací (%) na celkovém objemu v rámci všech zemí.

Analýza vztahu mezi ekonomickými makroukazateli a přijatými dotacemi

Cíl analýzy

Nalezení míry závislosti mezi přijatými dotacemi a jednotlivými ekonomickými makroukazateli.

3. ZÁVĚR

Cílem práce bylo analyzovat dopady vstupu do Evropské unie na ekonomiky vybraných zemí. Z výsledků analýz vyplynulo, že mezi desátým a pátým rokem před vstupem do integrační struktury řada zemí není blížícím se vstupem zásadně ovlivněná. Z tohoto důvodu se lze v tomto období setkat s několika anomáliemi, kdy se ekonomika země vyvíjí zcela jinak než země ostatní. Takovým příkladem je například Slovinsko, ve kterém došlo ve zkoumaném období k rozsáhlé změně celkového počtu obyvatelstva, což mělo následně zásadní důsledky do kvalitativních indikátorů.

V období mezi pátým rokem a rokem vstupu, mnohé ekonomiky v důsledku transformačních procesů velmi zvolní své tempo růstu. Na tyto změny reaguje především import, jenž zmírnil tempo růstu o 6,85 %, export (-4,59 %), průmyslová přidaná hodnota (-5,16 %) a samozřejmě HDP, které rovněž zvolnilo svou dynamiku o 4,56 %. Inflace rovněž reaguje podstatným zpomalením, ale na rozdíl od ostatních indikátorů pokračuje ve svém zvolnění i po vstupu do integračního uskupení (z 110,87 % a 106,55 % před vstupem do EU

na 106,17 % a konečných 104,67 % po vstupu do EU). Naopak makroukazatelem, který se zdá nejméně ovlivněný efektem blížícího se vstupu je nezaměstnanost.

Po vstupu do integračního uskupení všechny ekonomické ukazatele výrazně zlepšují svoji výkonnost. Tempo růstu HDP průměrně vzrostlo okamžikem vstupu o 6,75 %, import o 9,22 %, export o 6,82 % a industriální přidaná hodnota o 9,91 %. To je způsobeno především přístupem na společný trh a novými příležitostmi, které se spolu s novým trhem otevírají. Zintenzivňuje se vzájemný obchod, což deklarují rostoucí hodnoty importu i exportu. Zvedá se vlastní produkce země, v jejímž důsledku roste HDP a klesá nezaměstnanost.

Počínaje vstupem do Unie dochází k výrazným dotačním tokům směrem do nových zemí, jejichž efekty na vybrané makroukazatele jsou velmi odlišné. V souhrnu lze rozdělit země do dvou skupin – na země, jejichž ukazatele vykazují relativní citlivost na přijaté dotace (těmi jsou pouze Polsko, Slovensko a Česká republika) a na země, jejichž ukazatele vykazují nízkou, či žádnou citlivost na přijaté dotace (Estonsko, Kypr, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Malta, Slovinsko).

Kromě toho byla sledována výrazná nerovnoměrnost při rozdělování vlastních dotací mezi novými členskými státy. V rámci celkového podílu HDP a dotací zaujímá velmi výrazného postavení Polsko, do kterého plyne 47 % z celkového objemu dotací určených všem novým zemím. V porovnání dotací a HDP na obyvatele je situace o poznání vyrovnanější. Polsko vykazuje v tomto srovnání podprůměrné HPD na obyvatele a zároveň dostává podpůrné dotace na obyvatele. Maďarsko, Estonsko, Litva a Lotyšsko jsou země s podprůměrným HDP na obyvatele, přesto však do těchto zemí plyne nadprůměrné dotace na obyvatele. Česká republika, Slovensko, Malta, Slovinsko a Kypr vykazují nadprůměrné HPD na obyvatele, a však dostávají podprůměrné dotace.

Trvání a intenzita všech pozitivních efektů pramenících z členství, záleží na specifikách dané ekonomiky. Klíčovým rokem pro obchod se zdá být přelom čtvrtého a pátého roku, kdy se řada firem rozhoduje, zda na nových trzích přetrvá nebo jej opustí. Hrubý domácí produkt rovněž reaguje v dlouhodobém horizontu zvolněním dynamiky stejně, jako ostatní makroukazatele.

Pokud do povstupního období zasáhne vnější negativní aspekt (například finanční krize), může dojít k předčasnému skončení pozitivních efektů pramenících z členství přesně tak, jak se to stalo zemím vstupujícím do Evropské unie v roce 2004.

Zároveň z provedených analýz vzešlo, že vstup do eurozóny nemá tak signifikantní ekonomické dopady jako vstup do EU. Většina podstatných indikátorů nereaguje natolik intenzivně a velmi rychle se vrací do původních trendů. Tento fakt je především ovlivněn tím, že společná měna představuje sice pozitivní ekonomický stimul, ale nikoli tak výrazný, jako faktory spojené se vstupem do EU.

Mezi státy, které si vedly při vstupu do EU nejlépe lze zařadit: Litvu, Lotyšsko, Estonsko, Irsko, Dánsko, Řecko, Slovensko, Portugalsko, Velkou Británii, Španělsko a Polsko. Česká republika si v porovnání s ostatními zeměmi vedla pouze podprůměrně a to jak z hlediska sledovaného HDP, tak HDP na obyvatele.

4. SEZNAM VYBRANÝCH POUŽITÝCH ZDROJŮ

Tištěné zdroje:

BADINGER, Harald. *Growth Effects of Economic Integration: Evidence from the EU Member States*, 2005, DOI: 10.1007/s10290-005-0015-y.

BALDWIN, Richard, *Ekonomie evropské integrace*, 4. vydání, Praha: Grada Publishing, 2013, ISBN: 978-80-247-1807-1.

BALDWIN, Richard. *The growth effects of 1992*. Columbia, 1989. Working paper. Columbia University.

CIHELKOVÁ Eva, FRAIT, Jan, a kolektiv, *Mezinárodní ekonomie II*, Praha: C. H. Beck, 2008, ISBN: 978-80-7400-054-6.

CIHELKOVÁ, Eva, *Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje*, Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN: 978-80-7400-155-0.

EL-AGRAA, Ali, *The European Union: Economics and Policies*, 8. edition, Cambridge University Press, 2007, ISBN: 978-05-216-9727-9.

FALATHOVÁ Alena, *Reforma rozpočtu Evropské unie a finanční rámec po roce 2013*, Praha: Evropské hodnoty, 2009, ISBN: 9788090415850.

HOBZA, Alexandr, *Evropská unie a hospodářské reformy*, Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN: 978-80-7400-122-2.

LACINA, Lubor, *Měnová integrace: Náklady a přínosy členství v měnové unii*, Praha: C. H. Beck, 2007, ISBN: 978-80-7179-560-5.

LACINA, Lubor, *Učebnice evropské integrace*, Praha: Barrister & Principal, 2011, ISBN: 978-80-87474-31-0.

MACH, Petr, *Úskalí evropské integrace*, 2. vydání, Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2003, ISBN: 80-86547-16-7.

PELKMANS, Jackques, *European Integration: Methods And Economic Analysis*, 3. edition, Financial Times Management, 2006, ISBN: 978-02-736-9449-6.

ZAHRADNÍK, Petr, *Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2003, ISBN: 80-7179-472-4.

Internetové zdroje:

EUROSKOP, Vláda České republiky. Historie eurozóny [online]. 2015 [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/319/sekce/historie-eurozony/>.

EUROSTAT, European Comission, Open data [online]. 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat>.

EVROPSKÁ KOMISE. Jak funguje Evropská unie [online]. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/index_cs.htm.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Rada ECOFIN [online]. 2013 [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/regulace/rada-eu/rada-ecofin>.

World Bank Open Data. The World Bank [online]. [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org>.